

VRAŽDIŤ NIE JE HRAČKA

AGATHA CHRISTIE
A FORENZNÁ VEDA



CARLA VALENTINE

Vydal Slovenský spisovateľ, a. s.
Miletičova 23, 821 09 Bratislava 2
E-mail: info@slovenskyspisovatel.sk
www.slovenskyspisovatel.sk
Zodpovedná redaktorka Anna Blahová
Prvé vydanie
Tlač TBB, a. s., Banská Bystrica

Z anglického originálu *Murder Isn't Easy*, ktorý vyšiel vo vydavateľstve
Sphere, an imprint of Little, Brown Book Group, London 2021,
preložila Nina Mikušová.

Copyright © Carla Valentine 2021
All rights reserved
Translation © Nina Mikušová 2023
Poetry Translation © Jana Kantorová-Báliková
Cover Illustrations by Ed Bettison
Obálku pre slovenské vydanie upravil Juraj Šramko.
Slovak Edition © Slovenský spisovateľ, Ltd, 2023

ISBN 978-80-220-2479-2

*Venujem Ryanovi –
milujem ťa z celého srdca.*

ÚVOD

MIESTO ČINU

„Je to celkom ľahké.“

„Čo také?“

„Nedať sa chytiť.“ Zase mal na tvári
ten milý, chlapčenský úsmev.

Vraždiť je hračka

Ako patologicčka pracujúca v pitevni sa najčastejšie stretávam s otázkou: „Ako ste sa, prepánajána, dostali k práci s mŕtvolami?“ Odpoveď – chcela som to robiť už od detstva – zvedavca zriedka uspokojí. No dôvod mojej fascinácie je jednoduchý: zapáčila sa mi forezná veda, len čo sa mi zapáčili knihy Agathy Christie – priam som sa do nej zaľúbila. Jej knihy som si začala požičiavať z miestnej knižnice už ako osemročná. Zhodou okolností ma Agatha presne opísala v postave dvanásťročnej Pippy vo svojej divadelnej hre z roku 1954 *Pavučina*. Keď sa Jeremy Warrender, hosť v dome Clarissy Hailshamovej-Brownovej, spýta Clarissinej nevlastnej dcéry Pippy, aký je jej obľúbený predmet v škole, nadšene mu odpovie: „Biológia... je senzi. Vše-

ra sme pitvali žabiu nohu.“ Forenzná patológia sa v podstate dá chápať ako voľná aplikácia biológie na zločin – napodiv som to tak vnímala a páčilo sa mi to od raného detstva.

Samozrejme, Agatha nehovorila o „forenznej vede“ – tento termín je relatívne moderný. Ale každý jej príbeh tvorí vlákno v tapisérii ľudského pozorovania a vynaliezavosti, utkanej pomocou vznikajúcich vied a vyšetrovacích metód vtedajšej doby; na Agathiných knihách ma uchvacovalo práve to, akú pozornosť venovala forenzným detailom. Do svojho repertoáru zaradila zmienky o odtlačkoch prstov, skúmanie dokumentov, analýzu krvných škvŕn a šľapají, ale aj strelné zbrane. Jej najobľúbenejšou zbraňou bol jed. Počas oboch svetových vojen totiž pracovala ako dobrovoľná zdravotná sestra v nemocnici, ale aj vo výdajni liekov, a získané skúsenosti s obrovským úspechom zúročila vo svojich románoch. Okrem toho sa v každej jej detektívke nevyhnutne vyskytuje aspoň jedna mŕtvola, ale väčšinou ich býva viac. Pre zvedavé dieťa, už vtedy fascinované biológiou a patológiou, predstavovali tieto príbehy a s nimi súvisiace mŕtvolý dokonalú skladačku.



Rýchlou retrospektívou kapitol Agathinho života – určenou pre tých, ktorí s ním nie sú veľmi oboznámení – zistíme, že je rovnako pútavý ako jej knihy. Narodila sa v roku 1890 v britskom Devone ako Agatha Millerová a rýchlo sa stala komerčne najúspešnejšou spisovateľkou na svete; počtom predaných exemplá-

rov ju predstihli len Biblia a Shakespeare. V roku 1952 napísala *Pascu na myši*, divadelnú hru, ktorá sa nepretržite reprízovala najdlhšie v dejinách (jediným dôvodom, prečo ju po šesťdesiatich siedmich rokoch nakrátko prestali uvádzať, bola epidémia koronavírusu v roku 2020); v roku 1971 jej anglická kráľovná udelila titul Dáma Britského impéria. Mnohí Agathini fanúšikovia vedia o nešťastnom konci jej prvého manželstva s Archiem Christiem v roku 1926 a o jej následnom zmiznutí: v tom čase jej meno figurovalo na titulných stranách britskej aj zahraničnej tlače, až kým ju po jedenástich dňoch neobjavili v malom hoteliku v Harrogate – zjavne dočasne stratila pamäť. Tento incident stále zostáva zahalený rúskom tajomstva a nevysvetlila ho ani sama Agatha vo svojom životopise. Našťastie jej druhé manželstvo, ktoré uzavrela o štyri roky neskôr s archeológom Maxom Mallowanom, bolo šťastnejšie a pretrvalo až do jej smrti v roku 1976. Počas tohto druhého zväzku sa v Agathe prebudil záujem o archeológiu, dokonca v sebe objavila ďalší talent, z ktorého potom ťažila vo svojich neskorších románoch. Slovo „ťažiť“ je tu skutočne namieste: Max ju totiž nahovoril, aby sa zapísala do kurzu kreslenia – takto mohla pre budúce generácie zaznamenávať nálezy z rozličných vykopávok. Nájdené artefakty vždy dôkladne očistila a zakreslila, a tým sa *bona fide* stala súčasťou archeologického tímu.

Hoci Agatha stvorila takých skvelých detektívov ako Hercule Poirot a slečna Marplová, nepísala len krimiromány. Pod pseudonymom Mary Westmacottová (podarilo sa jej ho udržať v tajnosti takmer dvadsať rokov) napísala šesť romancí, ďalej je autorkou niekoľkých diel z oblasti literatúry faktu vrátane vlastného

životopisu (vyšiel posmrtno v roku 1977), množstva krátkych poviedok a divadelných hier.

Je však nad všetky pochybnosti, že najlepšie vedela písať o zločine. Počas svojej štyridsaťpäťročnej kariéry napísala šesťdesiatšesť detektívnych románov, ale aj nepreberné množstvo krátkych detektívnych poviedok. Ako prvá spisovateľka na svete dostala od amerického združenia autorov krimiliteratúry Cenu veľmajstra a v roku 1930 sa stala zakladajúcou členkou a predsedníčkou Detekčného klubu; jeho členovia sa museli zaviazat', že pri písaní detektívok budú dodržiavať osobitné pravidlá, a počas bizarného ceremonálu skladali prísahu vernosti s rukou na ľudskej lebke nazývanej Eric.

Odjakživa ma fascinuje forenzná veda a som náruživou čitateľkou príbehov o záhadných vraždách. V knihách Agathy Christie som našla oboje. Jej snaha o vedeckú presnosť spolu s pokrokom v kriminológii a medicínsko-právnych vedách, ktorý pri písaní sledovala, jasne dokumentujú vývoj foreznej medicíny do dnešnej podoby.



Pojmy „medicínsko-právny“ – a starší „medicínsko-súdny“ – sa kedysi bežne používali namiesto dnešného „forezný“, hoci označujú takmer to isté. Medicínsko-právny znamená „zahŕňajúci medicínske aj právne aspekty“, takže sa týka špecificky lekárskeho vied, zatiaľ čo „forezný“ znamená „súvisiaci s aplikáciou vedeckých metód a techník pri vyšetrovaní zločinu“. Slovo „forezný“ pochádza z latinského *foren-*

sis (pred fórom) a pôvodne znamenalo „súvisiaci so súdmi“. V období Rímskej ríše bolo totiž zvykom, že osoba obvinená z nejakého zločinu sa musela obhajovať pred zhromaždeným davom na Fóre, presne ako sa to deje na dnešných súdoch. Zdá sa však, že slovo forenzný sa v poslednom čase stalo synonymom k pojmu „dôkladné vyšetrovanie“ či „hĺbková analýza“ a používa sa v oveľa širšom kontexte. Myslím tým na novinové titulky typu „Forenzná analýza ragbyového zápasu medzi Walesom a Anglickom“ alebo „Forenzné skúmanie egyptskej múmie“. Keď sa hovorí o určitom technickom postupe, najmä v televízii, často sa opisuje ako hĺbkový, analytický alebo vedecký, pritom nikto neobviňuje ragbyové tímy ani egyptskú múmiu zo žiadneho zločinu.

Termín „medicínsko-právny“ bol obľúbený dovtedy, kým sa forenzná veda nepresadila ako samostatný odbor. Na univerzite som študovala forenznú vedu v čase, keď bola ako učebný predmet ešte len v plienkach, a potom som ďalších desať rokov asistovala patológom pri forenzných pitvách. Neskôr som sa v múzeách dostala aj k reparovaniu a reštaurovaniu častí ľudských tiel z minulosti, pričom som sa musela sústreďovať na detaily rovnako dôkladne ako pri bežných pitvách. Získala som tým unikátny pohľad nielen na historické, ale aj moderné praktiky vo forenznej vede.

V Patologickom múzeu pri Nemocnici sv. Bartolomeja v Londýne dnes uchovávam vyše päťtisíc anatomických vzoriek. Podskupina vzoriek, známych ako Medicínsko-právna zbierka, pozostáva zo zakonzervovaných častí ľudského tkaniva, ktoré dokumentujú rôzne zranenia – napríklad otravu jedmi, rany po zásahu strelnou zbraňou či popravy obesením; najstaršie

sa datujú do roku 1831. Ďalšie vzorky z tej istej podskupiny, získané po roku 1966, sa však stali známe ako Zbierka forenznej medicíny – iný názov svedčí o modernejšom spôsobe vyjadrovania.

Ťažko s istotou povedať, kedy jedno pomenovanie vypadlo zo slovnej zásoby a iné sa stali bežnejšie, pretože sa často prekrývajú. Môžeme sa však pozrieť na časovú os kriminalistiky, čiže forenznej vedy, ako ju poznáme dnes, a zistiť, ako sa táto vedecká disciplína vyvíjala – v niektorých prípadoch až do hlbokej minulosti, do 13. storočia! – bez ohľadu na to, ako sa nazývala.

Azda jedným z najznámejších mien v modernej forenznej vede je meno doktora Edmonda Locarda (1877 – 1966), francúzskeho kriminalistu, ktorý v roku 1910 založil prvé policajné laboratórium v Lyone – krátko predtým, než Agatha naštartovala svoju slávnu literárnu kariéru. Na tomto mieste by sa patrilo zmieniť o tom, aký rozdiel je medzi označením „kriminalista“ a „kriminológ“, pretože oba tieto termíny sa často objavujú v jej dielach. Kriminalistu by sme dnes nazvali „forezným vedcom“, zatiaľ čo kriminológ skúma psychologické a sociologické aspekty zločinu aj zločincov – zrejme by sme ho označili za „forezného psychológa“. (Napríklad Hercule Poirot v knihách Agathy Christie veľmi často osciluje medzi oboma týmito polohami.) Locard v detstve nadšene hltal príbehy so Sherlockom Holmesom od Conana Doylea a neskôr, počas svojej forenznej kariéry, dokonca napísal knihu s titulom *Detektívi v románoch a detektívi v laboratóriu*. Pripisuje sa mu výrok, ktorým sformuloval hlavný princíp forenznej vedy: „Každý kontakt zanecháva po sebe

stopu.“ Táto základná logická poučka, dnes známa ako Locardov výmenný princíp, vyjadruje fakt, že páchatel' nevyhnutne niečo prinesie na miesto činu – povedzme kvapôčku potu alebo vlákno. Zároveň si z neho aj niečo nevedomky odnesie – oboje možno použiť ako forenzný dôkaz. Agatha Christie si naplno uvedomovala tento princíp, či už sa o ňom dozvedela od Locarda, alebo nie, pretože pochopila, že dôkazy spájajú vrahov s obeťami a miestom činu.

V roku 1920, po úspechu svojho prvého románu *Vražda na zámku Styles*, možno chcela vo vedeckom bádání pokročiť, a tak si zaobstarala nové vydanie Locardovej knihy, ktoré vyšlo v roku 1922. Zdalo sa, akoby ju napísal špeciálne pre ňu! Istotne sa mohla dostať aj k pôvodnej verzii vo francúzštine – v jazyku, ktorý pasívne ovládala, hoci hovoriť ním podľa Charlesa Osborna veľmi nevedela¹. Stojí za povšimnutie, že slovo „stopa“ používa vo svojich príbehoch až potom, čo jej v roku 1923 vyšla *Vražda na golfovom ihrisku* – dej sa zhodou okolností odohráva vo Francúzsku –, nie skôr. V tejto detektívke dôjde k podozrivému úmrtiu na golfovom ihrisku v rekreačnom stredisku, kam prišiel Poirot na dovolenku. Miestny detektív Giraud, ktorého týmto prípadom oficiálne poverili, aplikuje Locardov princíp, keď hovorí:

„Dávali si pozor, aby nezanechali nijaké stopy! Ale ja im prejdem cez rozum. Vždy je tu niečo! A ja to nájdem.“

Medzitým Locard vydal v roku 1931 *Traité de Criminalistique* (Kriminalistickú príručku) a zrodila sa forenzná veda, ako ju poznáme dnes – na samom za-

čiatku kariéry Agathy Christie a v období zlatého veku detektívnej literatúry.



Vďaka výnimočnému postaveniu Agathy Christie ako spisovateľky v ére výrazného pokroku v medicínsko-právnej oblasti a jej až puntičkárskemu zmyslu pre detaily môžeme rozvíjajúcu sa forenznú vedu skúmať prostredníctvom jej diel. Vraví sa, že Agatha sa pri tvorbe svojich postáv väčšinou neinšpirovala skutočnými ľuďmi, pretože pre ňu neboli dosť reálni. Musela si postavy vymýšľať, aby robili to, čo od nich chcela ona – používala ich trochu ako bábky. Keby skutočne existovali, ich charakterové črty a myšlienkové procesy by mohli byť v rozpore s tým, ako by podľa nej mali vystupovať v jej knihách. Vo svojom životopise píše: „Raz a navždy som sa rozhodla, že nemá zmysel uvažovať o reálnych ľuďoch – autor si musí vytvoriť postavy sám.“² Zároveň sa rada inšpirovala skutočnými príbehmi zo života a tým, čo si vypočula v rozhovoroch s inými ľuďmi. „Jej bohatú fantáziu podnecovalo čítanie novinových správ o skutočných zločinoch. Takmer každodenné hrôzostrašné prípady vražd, vandalizmu, krádeží a lúpežných prepadnutí ju inšpirovali pri vymýšľaní zápletiiek.“³ Jasne to vidieť v jej knihách: neslávne známy prípad Jacka Rozparovača z roku 1888 figuroval v jej knihe *Vraždy podľa abecedy*, Veľká vlaková lúpež v roku 1963 bola zasa základom časti zápletky v jej detektívnom románe *Hotel Bertram*, ktorý vyšiel iba dva roky po lúpeži (v roku 1965). V duchu týchto kritérií sa zmieňuje o známych prípadoch

vrážd, ako boli napríklad prípady Edith Thompsovej, doktora Crippena, „neviest vo vani“ a Lizzie Bordenovej, ale aj o menej známych zločinoch, nazvaných Mŕtvoly v lodnom kufri z Brightonu a Travič z Hay. Ale ak umenie kopíruje život, potom aj život môže – desivým spôsobom – kopírovať umenie. Toto bol prípad niekoľkých sérií „vrážd podľa abecedy“, podobných Agathinej literárnej fikcii, ku ktorým dochádzalo od roku 1970. Prvá z nich sa stala v Rochesteri, štát New York, kde v rokoch 1971 až 1973 vrah sexuálne zneužil a zaškrtil tri dievčatá v predpubertálnom veku. Krstné mená a priezviská každého z týchto dievčat mali na začiatku rovnaké písmeno a ich telá sa našli v mestách, ktorých názvy sa tiež začínali tým istým písmenom. Bola to akoby odporná paródia na metódy vraha z knihy Agathy Christie, ktorý zabil Alice Ascherovú v Andoveri, Betty Barnardovú v Bexhille a Carmichaela Clarka v Churstone. Skutočné obeť z Rochesteru sa volali Carmen Colonová z Churchvillu, Michelle Maenzová z Macedomu a Wanda Walkowiczová z Websteru.

Zhodou okolností o niečo neskôr (v rokoch 1977 a 1978, potom aj v rokoch 1993 a 1994) sa Kaliforniou prevalila vlna vrážd s dvojitémi iniciálkami. Obeťami boli staršie ženy, údajne prostitútky, s menami Carmen Colonová (zvlášťne, že sa volala rovnako ako jedna z obetí v štáte New York), Pamela Parsonsová, Roxene Roggaschová a Tracy Tofoya.

Napokon v roku 2011 zatkli istého Josepha Nasa a obvinili ho z kalifornských vrážd. Pracoval ako fotograf, pochádzal z New Yorku a celé desaťročia cestoval medzi východným a západným pobrežím Ameriky. V roku 2013 dostal za vraždy na západnom pobreží

trest smrti. Stopy DNA nepotvrdili jeho účasť na vraždách podľa abecedy v Rochesteri, a tak zostal tento prípad oficiálne nevyriešený.

Podobne v Južnej Afrike v rokoch 1994 a 1995 spáchal sériu vražd známych ako Vraždy podľa abecedy istý Moses Sithole, ktorý za takýto krátky čas zabil tridsaťosm ľudí v rôznych mestách od Atteridgevillu cez Boksburg až po Cleveland.

Samozrejme, neexistuje najmenší dôkaz, ktorý by svedčil o tom, že inšpiráciou k týmto vraždám boli Agathine detektívky; hoci boli akoby ich zrkadlovým obrazom, páchatelia ich nikdy nespomenuli ako predlohu. Svedčí to však o tom, že skutočný zločin môže byť bizarnejší než ten vymyslený a že každý, kto azda pokladá jej príbehy za pritiahnuté za vlasy a nerealistické, by sa mal hlbšie ponoriť do sveta naozajstného zločinu... A prečo nie? Ako Poirot pripomína Katherine Greyovej v *Záhade Modrého vlaku*: „Fikcia sa zakladá na fakte.“

Na druhej strane niektorí vrahovia, žiaľbohu, skutočne označili knihy Agathy Christie za zdroj inšpirácie.

V roku 2009 sa v Kazvîne (Irán) istá tridsaťdvaročná Mahin Qadiriová stala prvou iránskou sériovou vrahyňou. Vyhlasonala, že sa inšpirovala knihami Agathy Christie – prečítala ich, hneď ako ich preložili do perzštiny. Zavraždila päť starších žien, najprv ich nadrogovala a potom uškrtila, aby sa zmocnila ich peňazí a šperkov. Podľa článku Roberta Taita⁴ sa „Mahin priznala, že knihy Agathy Christie jej slúžili ako vzor, podľa nich sa snažila nenechať po sebe nijakú stopu“.

Za toto Agatha istotne nemohla, navyše vo svojich knihách tento modus operandi nikdy nepoužila; ak v srdciach ľudí existuje vražedný úmysel, vždy nájdu spôsob, ako ho uskutočniť, nech ich k tomu inšpiruje

čokoľvek. Sama sa o tom zmieňuje v románe *Zlo pod slnkom*, keď cituje z knihy Kazateľ 9, 3: „To je zlo, ktoré lipne na všetkom, čo sa deje pod slnkom; že všetko má rovnaký osud a aj srdcia Adamových synov sú plné zla.“ Našťastie forenzná veda nám poskytuje prostriedky, ako zlo vypátrať.



Pri čítaní jej kníh ma vždy ohromovala úžasná forenzná presnosť, ale asi by nás to nemalo prekvapovať, ak vezmeme do úvahy slová sira Richarda Attenborougha, ktorý hral v pôvodnom obsadení v *Pasci na myši* z roku 1952 a neskôr (1974) účinkoval vo filmovej verzii románu *A neostal ani jeden* (známejšieho pod starším názvom *Desať malých černoškov*). Podľa sira Attenborougha bola Agatha „úzkostlivá puntičkárika snažiac sa o absolútnu presnosť“.⁵ Poznal ju štyridsať rokov, teda pravdepodobne naozaj veľmi dobre, a tak má tento jeho pohľad na Agathinu povahu svoju hodnotu. Hoci spisovateľka priznávala, že o nástrojoch, ktoré vo svojich románoch používala ako vražedné zbrane, veľa nevie (okrem jedov), naštudovala si toho dosť, aby jej diela pôsobili vierohodne, autenticky. Podľa jej manžela Maxa mala Agatha vo zvyku donekonečna si overovať fakty, konzultovala ich s odborníkmi v policajných zložkách, s advokátmi aj so sudcami. Možno mala pocit, že musí byť presná, aby sa vyhla prípadnej kritike. V knihe *Smrť pani McGintyovej* (jej neskoršie dielo, napísala ho v päťdesiatych rokoch 20. storočia) Ariadne Oliverová, autorka detektívok vystupujúca

vo viacerých prípadoch, ktoré rieši Poirot, výstižne vraví: „Mám pocit, že niektorí ľudia čítajú knihy dúfajúc, že v nich objavia chyby.“

Cathy Cooková, autorka knihy *O Agathe Christie z každého rožka troška* (The Agatha Christie Miscellany) poznamenáva:

Bolo pre ňu veľkým zadosťučinením, keď mohla istému advokátovi, ktorý ju kritizoval za údajnú neznalosť dedičského práva, odpísať s tým, že to on zaspal dobu. Spomínaný zákon totiž medzitým prešiel úpravami a jej tvrdenia boli správne!

Agatha dávala vo svojich dielach jasne najavo, že si uvedomuje, aký dosah môžu mať jej príbehy – predovšetkým detektívne – na znalosti laickej verejnosti o zločine. Tým, že sa pokúšala kopírovať skutočné zločiny, dávala čitateľom možnosť, aby sa oboznámili s tým, čo bolo predtým vyhradené len pre políciu.

Doktor Pender, jedna z postáv jej poviedky *Svätýňa bohyně Aštarty*, vyjadruje obavy nad tým, že spolu s priateľom preniesli mŕtvolu do bezpečia neďalekého domu: „Dnes by sme už mali byť múdrejší... vďaka detektívnym románom. Každý chlapec z ulice vie, že telo treba nechať na mieste činu.“

Keď sa zamýšľame nad jej príbehmi, prvé, čo sa nám vybaví, sú – mŕtvoly. Predstavujeme si bledé, studené prsty, ktorými žena zvierá orientálny koberec na dlážke v knižnici; prázdny pohár od šampanského leží vedľa, modrajú jej pery, pomaly sa jej zatvárajú oči. Alebo v duchu vidíme muža zvaleného na mahagónovom písacom stole – z chrbta mu trčí strieborná rukoväť dýky, ligotajúca sa v mihotavom svetle z kozuba.

Obe tieto scény predstavujú záhady, ktoré sa dajú objasniť pomocou vyšetrovacích metód a stôp nájdených na mieste činu.



Agatha vraj mala „panickú hrôzu z násilia“⁶ a nenadchýnala ju detektívna literatúra plná krutosti a surovosti. Možno to je dôvod, prečo vo svojich knihách nikdy podrobne neopisovala fyzickú stránku vražd. Vyjadrila sa, že v skutočnom živote by sa nemohla pozeráť na „príšerne zohavené telo“⁷, a vo svojich románoch len zriedka opisuje krvavé detaily na mŕtvoľe. Neznamená to však, že by o tom nevedela písať, alebo že to nikdy neurobila. Vo svojom životopise sa celkom vecne zmieňuje o hrôzostrašných zážitkoch z obdobia vojny, keď pracovala v dobrovoľníckych zboroch ako zdravotná sestra – pomáhala napríklad novej sestre zlikvidovať amputovanú nohu a, pochopiteľne, aj kaluže krvi. Laura Thompsonová to vo svojom životopise Agathy Christie dopĺňa na základe informácií z denníkov spisovateľky. Na margo chirurgického zákroku, ktorý sa skončil amputáciou nohy, Laura uviedla, že Agatha musela „umýť dlážku od krvi – a nohu strčiť do pece“.⁸

Treba jej však pripísať k dobru, že vo svojich knihách sa vyhýba desivým detailom zámerne – často len vecne konštatuje, v akom stave je obeť, a zvyšok necháva na predstavivosti čitateľa... čo môže byť niekedy oveľa horšie. V detektívnom románe *Po pohrebe* jednu z postáv brutálne zabijú sekerou a tak jej dokaličia tvár, že ju takmer nemožno identifikovať. V románe *Mŕtva v knižnici* nájdeme telo zavraždenej ženy

obhorené na nepoznanie a v *Predávkovaní smrťou* sa stretávame so zmienkami o tom, aký odporný pohľad poskytuje rozkladajúce sa ľudské telo. Následky týchto zločinov si vieme predstaviť aj bez podrobného opisu – a úplne to stačí na to, aby nás trápili nočné mory.

Agathino vyšetrovanie sa často začína vtipkovaním so svedkami a niektoré z jej fiktívnych vražd vyriešia detektívi aj bez prítomnosti mŕtvoly. Niekedy sa detektív objavuje v príbehu až po niekoľkých dňoch, mesiacoch, ba rokoch od zavraždenia obete a prípad rozlúskne spätne, čím sa vyhne akémukoľvek kontaktu s telom: ide o typického „detektíva z kresla“. Často však tomu neujde a musí sa ísť pozrieť na mŕtvolu na mieste činu. Podľa americkej televíznej šou *Jeopardy!* Agatha ako prvá použila výraz „miesto činu“ (v knihe *Vražda na golfovom ihrisku* vydanej v roku 1923 takto nazvala dokonca jednu kapitolu).

Možno ešte pôsobivejšia je jej predpoveď, že v budúcnosti budú vyšetrovatelia na mieste činu potrebovať – mnohým z nás veľmi dobre známy – „kriminalistický kufrík s pomôckami na zaistovanie stôp“. Dnes je to taká samozrejmosť v skutočnom živote aj v beletrii, že by ste mohli nadobudnúť dojem, akoby sa používal odjakživa. Nie je to pravda. Významný patológ zlatého veku sir Bernard Spilsbury – s jeho menom sa v tejto knihe budeme stretávať často – tvrdil, že dokonca aj na miestach činu tých najhroznejších vražd neboli policajní dôstojníci vybavení potrebnými základnými ochrannými prostriedkami. Holými rukami vyberali kúsky ľudského tkaniva zo škár medzi dlažbovými kockami a krvavé škvrnky utierali svojimi bavlnenými vreckovkami. Pomôcky, ako papierové vrecúška, pinzety, rôzne nádoby a rukavice, ktoré slúžia na zbieranie dôkazov a na za-

bránenie kontaminácii policajtov, ako aj miesta činu, boli často improvizované a štandardne nedostupné. Až po roku 1924, keď došlo k hrôzostrašnej vražde Emily Kayovej (známa vražda z Crumbles), sa veci zmenili. Pod názvom Crumbles ľudia poznali štrkovú pláž na pobreží Sussexu, ktorá sa, žiaľbohu, stala miestom dvoch nesúvisiacich vrážd. K prvej došlo v roku 1920, keď dvaja muži na smrť ubili len sedemnásťročnú Iris Munroeovú; motívom bola zrejme lúpež.

Druhá vražda, o štyri roky neskôr, vyvolala väčší rozruch – tehotnú Emily Kayovú uškrtil a rozrezal na kusy jej ženatý milenec Patrick Mahon. Tento zločin sa stal senzáciou preto, lebo Mahon uložil truhlicu s časťami Emilinho tela do jednej z izieb vo svojom bungalove a bol taký bezočivý, že pozval ďalšiu ženu, Ethel Duncanovú, aby s ním strávila dlhý veľkonočný víkend... a zatiaľ sa vo vedľajšej izbe rozkladali oddelené končatiny. Agatha Christie naráža na tento prípad vo svojom románe *Vraždiť je hračka* z roku 1939 (jeho názvom som sa inšpirovala pri písaní tejto knihy), hoci o ňom hovorí ako o Castorovom prípade:

„Spomeňte si na Castorov prípad, pane – a ako objavili v jeho bungalove pri mori kúsok tela toho úbohého dievčaťa...“

Práve táto príšerná vražda vnukla Spilsburymu myšlienku, aby sa zaviedla prax nosiť na miesto činu „tašku s pomôckami“; z tašky sa neskôr stal kufrík obsahujúci typické pomôcky pri vyšetrovaní, ako ich poznáme dnes: gumené rukavice, vrecúška na dôkazy, pinzety, skúmavky na vzorky atď. V románe *Vražda na zámku Styles* – publikovanom štyri roky pred vraždou